

Din stemme betyr noe for barnas framtid!

Valgkampskrift fra Besteforeldrenes klimaaksjon,
til folket og folkevalgte

KLIMAVALG 2025

STEM PÅ BARNAS FRAMTID

Kolofon:

**Din stemme betyr noe
for barnas framtid**

Et valgkampskrift for
stortingsvalg 2025

Utgiver:

Besteforeldrenes klimaaksjon

Design:

Heidi Helgerud
hhelgerud@gmail.com

Trykk:

Trykk-Service AS

Redaksjon:

Andrew P. Kroglund (redaktør),
Halfdan Wiik og Linda Parr.

Rapporten kan lastes ned hos:

<https://www.besteforedreaksjonen.no>

Besteforeldrenes klimaaksjon

Kjære leser,

Det er nå det gjelder!

8. september går vi, det norske folk, til valg. Hvilken klimapolitikk som vinner fram, vil ha stor betydning for livsvilkår for oss og kommende generasjoner. Og ikke la det være noen tvil – god klimapolitikk er god sikkerhetspolitikk!

Besteforeldrenes klimaaksjon har landet på fem krav foran stortingsvalget, krav som både reduserer utslipp og som verner om natur. Kravene er avhengig både av politisk handling og folkelig oppslutning. I dette heftet deler vi kravene og argumentasjonen vår med dere, i håp om å sette dagsorden og for å skape debatt om hva som må til for det gode liv nå og i framtida.

Les og gjør deg opp en mening. Velg. La din stemme bli hørt.

Godt valg!

Linda Rundquist Parr,
Styreleder i Besteforeldrenes klimaaksjon

BARNAS KLIMA – VÅR SAK

BKAs fem krav

Besteforeldrenes klimaaksjon krever i neste stortingsperiode en bedre politikk for klima og vern av natur. Vitenskapen er helt klar: Hvis vi ikke endrer kurs, vil menneskeheten få store utfordringer. Politikken må oppfylle både Parisavtalen, naturavtalen fra Montreal, og det nasjonale målet for utslippsreduksjoner på 55 prosent.

Våre fem krav er:

- ▶ BKA krever at minst 0,25 % av oljefondet årlig brukes til klimafinansiering i lavinntektsland.
- ▶ BKA krever en plan for utfasing av norsk petroleumsvirksomhet og stans i utlysning og tildeling av nye lisenser og åpning av nye leteområder.
- ▶ BKA krever bedre beskyttelse av natur, i form av reelt vern av myr, våtmarksområder, gammelskog og andre karbonrike områder, samt vesentlig mindre nedbygging av andre naturarealer.
- ▶ BKA krever grep for å redusere privat og offentlig ressursforbruk og for å øke gjenbruk og gjenvinning.
- ▶ BKA krever en ekstraordinær satsing på bedre og raskere jernbane, trygge veier med moderate fartsgrenser, miljøvennlig båttransport og redusert flytransport.

Besteforeldrenes velkjente røde bøttehatter vekker oppmerksomhet og signaliserer bekymring, engasjement – og at det haster! Det gjør det også i oljehovedstaden, Stavanger, der BKA Sør-Rogaland setter farge på bybildet.
Foto: Heidi Leite.

Krav 1 om klimafinansiering

BKAs krav: Minst 0,25 % av oljefondet årlig brukes til klimafinansiering i lavinntektsland.

Montering av solenergianlegg på sykehus i Tanzania. Foto: K. Fløgstad

Bakgrunn

I Parisavtalen heter det: «Parter som er industriland, skal gi finansielle ressurser for å bistå parter som er utviklingsland.» Fattige lands behov for midler til klimaomstilling og reparasjon av tap og skade øker i takt med flere orkaner, oversvømmelser, tørke og skogbranner.

Innbyggerne i disse fattige landene slipper ut lite klimagasser. Vi i Norge slipper ut mye, samtidig som vi har tjent store penger på olje- og gassseksport. Oljefondet har nå vokst til ca 20 000 milliarder kroner, nær 4 millioner på hver av oss. Selv om vi opplever ekstremvær oftere også her, er vi i Norge godt beskyttet via gode forsikringsordninger og en velferdsstat.

Hvordan kan Norge bidra internasjonalt?

Kirkens Nødhjelp har beregnet at Norges rettfærdige klimabistand til fattige land er på ca. 50 milliarder kroner årlig. Det kan gi globale utslippskutt på 150–200 millioner tonn CO₂ per år, tilsvarende 3–4 ganger våre nasjonale utslipp.

BJA oppfordrer derfor alle politiske partier til å arbeide for å bruke minst 0,25 % av oljefondet til klimafinansiering tilsvarende ca. 50 mrd. kroner i 2024. Disse midlene må komme i tillegg til det vanlige bistandsbudsjettet. Pengene kan kanaliseres gjennom FNs grønne klimafond, og gjennom Norad, som er ansvarlig for mange klimaprojekt. Norge er også store på regnskogsbevaring, som gir gode, dokumenterte effekter, både for klima, naturmangfold og urfolk. Dette kan økes. Vi bør også styrke Norfund og det statlige klimainvesteringsfondet. I 2023 bidro dette med 1,6 milliarder kroner, som ifølge beregninger forhindret utslipp av 8,5 millioner tonn CO₂ per år, (en sjettedel av Norges nasjonale utslipp).

Eksempler på hva Norge gjør i dag, og som kan skaleres opp framover:

- ▶ Bioenergi som unngår CO₂ og som reduserer lokal luftforurensning i India
- ▶ Kraftlinjer som knytter fornybar energi til nettet i India
- ▶ Vindkraft i Sør-Afrika
- ▶ Solceller på skoletak i Sri Lanka
- ▶ Solceller og batterilagring i Sør-Afrika
- ▶ Storskala solkraftverk i India
- ▶ Solenergi og mikrofinans direkte til husholdninger i Vest-Afrika
- ▶ Ren og rimelig energi til bedrifter i 14 afrikanske land
- ▶ Minigrids som gir tilgang til strøm til landsbyer på Madagaskar
- ▶ Storstilt regnskogsatsing i Brasil og Indonesia

Krav 2 om målstyrt utfasing av norsk petroleumsutvinning

BKA krever en plan for utfasing av norsk petroleumsvirksomhet og stans i utlysning og tildeling av nye lisenser og åpning av nye leteområder.

Fotomontasje, Ola Dimmen

Bakgrunn

I Hurdalsplattformen har regjeringspartiene slått fast at “norsk petroleumindustri skal utvikles, ikke avvikles”. Men vårt største eksportmarked, EU, legger nå opp til en avvikling av sin olje- og gassavhengighet. Det internasjonale energibyrået (IEA) skrev allerede i 2021 i en rapport: «Det er ikke noe rom for nye olje- og gassfelt i en verden som skal nå 1,5 gradersmålet.» IEA har siden den gang gjentatt og forsterket dette budskapet.

Størsteparten av utslippene kommer ved forbrenning av olje og gass. Utslppsreduksjoner i produksjonsfasen ved karbonfangst og -lagring og elektrifisering, er bare en liten del av de totale utslippene.

Klimautvalget 2050, anbefalte i sin NOU-rapport, lagt fram i oktober 2023, at “det utarbeides en strategi for slutfasen av norsk petroleumsvirksomhet, og at denne legges fram for Stortinget så raskt som mulig”.

Konkrete skritt fremover

Hvordan kan vi begynne en strategi som kan lykkes med en slik ned- og utfasing? Vi ser for oss følgende mulige faser:

1. Umiddelbar avvikling av støtteordningene til petroleumsvirksomheten, det såkalte «petroleumskatteregimet», der staten tar 87 % av kostnadene ved investeringer i olje- og gassektoren.
2. Ingen nye konsesjonsrunder igangsettes, og all videre oljevirksomhet begrenses til områder med tilknytning til eksisterende infrastruktur.
3. Iverksettelse av en rask nedstengning av gamle felt med høye utslipp, og relativt lav lønnsomhet. Dette er felt som primært produserer olje og som ikke bidrar til Europas omstilling bort fra russisk gass.
4. En gradvis nedstengning av felt med produksjonsutslipp som etter hvert overstiger verdensgjennomsnittet for utslippsintensitet.

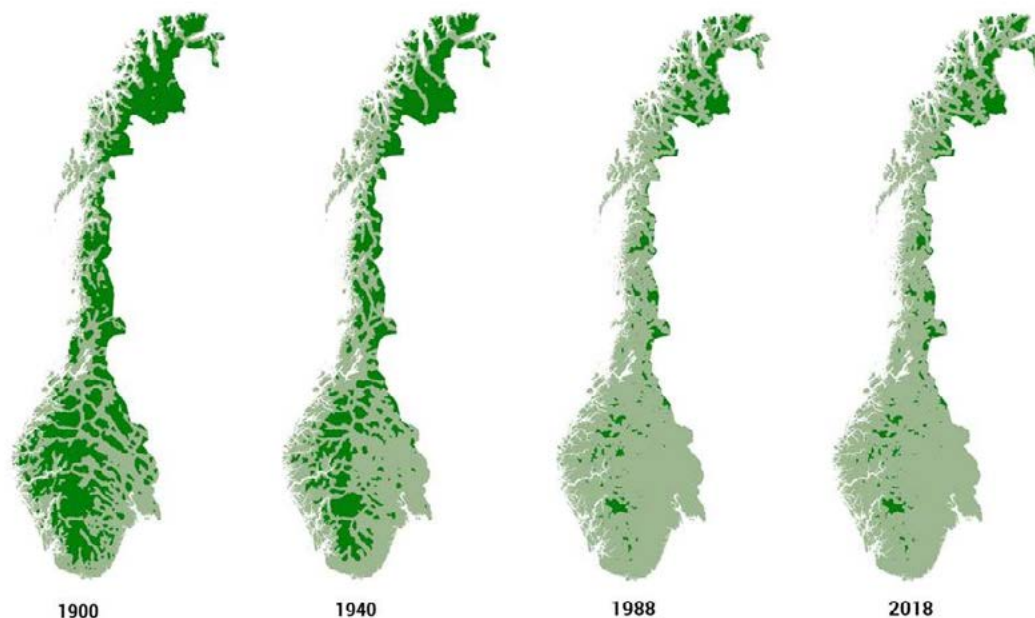
Viktige tilleggsargumenter

I tillegg til selve klimaargumentet for å gjøre dette, kommer følgende momenter inn:

- ▶ Utfasing vil få betydelige konsekvenser for sysselsetting der en høy andel i dag jobber med olje og gass. De negative konsekvensene kan dempes ved at utfasingen er forutsigbar og varslet i god tid.
- ▶ Utfasing åpner for etablering av annen fastlandsindustri og nye grønne jobber innenfor fornybarsektoren, for eksempel plugging av gamle brønner og rehabilitering og energieffektivisering i eksisterende bygg.
- ▶ Nye studier viser at norsk velferd ikke er avhengig av fortsatt olje- og gassutvinning. Pensjonsfondet utland vokser og gir en god årlig avkastning, uavhengig av oljeinntekter.
- ▶ Ved en planlagt utfasing sikrer vi norsk økonomi, ved at vi unngår risikoen for å bli sittende igjen med såkalte bundne reserver (strandet assets), i et marked som forsvinner. Jo lenger vi satser på olje og gass, desto mer forsinker vi den grønne omstillingen.

Krav 3 om mer naturvern

BKA krever bedre beskyttelse av natur, i form av reelt vern av myr, våtmarksområder, gammelskog og andre karbonrike områder, samt vesentlig mindre nedbygging av andre naturarealer.

For litt over hundre år siden var halvparten av det norske fastlandet villmark. Nå er andelen redusert til 11,5 prosent. Med «villmark» menes natur som ligger 5 kilometer eller mer fra tyngre tekniske inngrep. Kilde: Miljødirektoratet

Bakgrunn

Norsk natur ødelegges av blant annet:

- ▶ Intensivt jord- og skogbruk
- ▶ Drenering av myr og våtmark
- ▶ Veier
- ▶ Boliger og hytter
- ▶ Vannkraft, vindkraft og større solcelleanlegg

Klimaendringer og tap av biologisk mangfold, er den største globale risikoen for samfunn og økonomi, ifølge World Economic Forum og «The Global Risks Report 2020».

En rapport fra Norsk institutt for naturforskning (NINA 2020) viser til at norsk natur lagrer enorme mengder karbon, rundt 500 ganger mer enn Norges årlige menneskeskapt CO₂-utslipp. Å la naturen «være i fred» er den billigste og mest effektive løsningen for å lagre og øke opptak av karbon, ifølge naturforskerne.

Hva kan vi gjøre? Tre tiltak for å begynne å løse utfordringene:

1. VERN OG BEVAR MINST 30 PROSENT AV ALLE HAV- OG LANDOMRÅDER

Kun 17 prosent av fastlands-Norge og ca. 1 prosent av havområdene våre er i dag vernet. Vi må verne og bevare minst 30 prosent av all norsk natur til havs, langs kysten, i ferskvann og på land innen 2030.

2. RESTAURER 30 PROSENT AV FORRINGET NATUR

Det må nå innføres omfattende tiltak for å restaurere minst 30 prosent av Norges forringede økosystemer. Eksempler på viktige restaureringstiltak er å etablere renseanlegg for kloakk i hele området rundt Oslofjorden og Skagerrak, utfasing av bunnråling, lukkede anlegg for fiskeoppdrett, lukking av grøfter i myrer og skoger, og gjenåpning av elver og bekker.

3. GJØR DET STRENGERE OG DYRERE MED UTBYGGING I NATUR

Det må koste å bygge ned natur. Vi trenger en nasjonal ordning der inntektene går til restaurering. Plan- og bygningsloven bør inneholde krav til arealnøytralitet slik at kommunene som bygger ned natur, samtidig må ta vare på tilsvarende naturarealer.

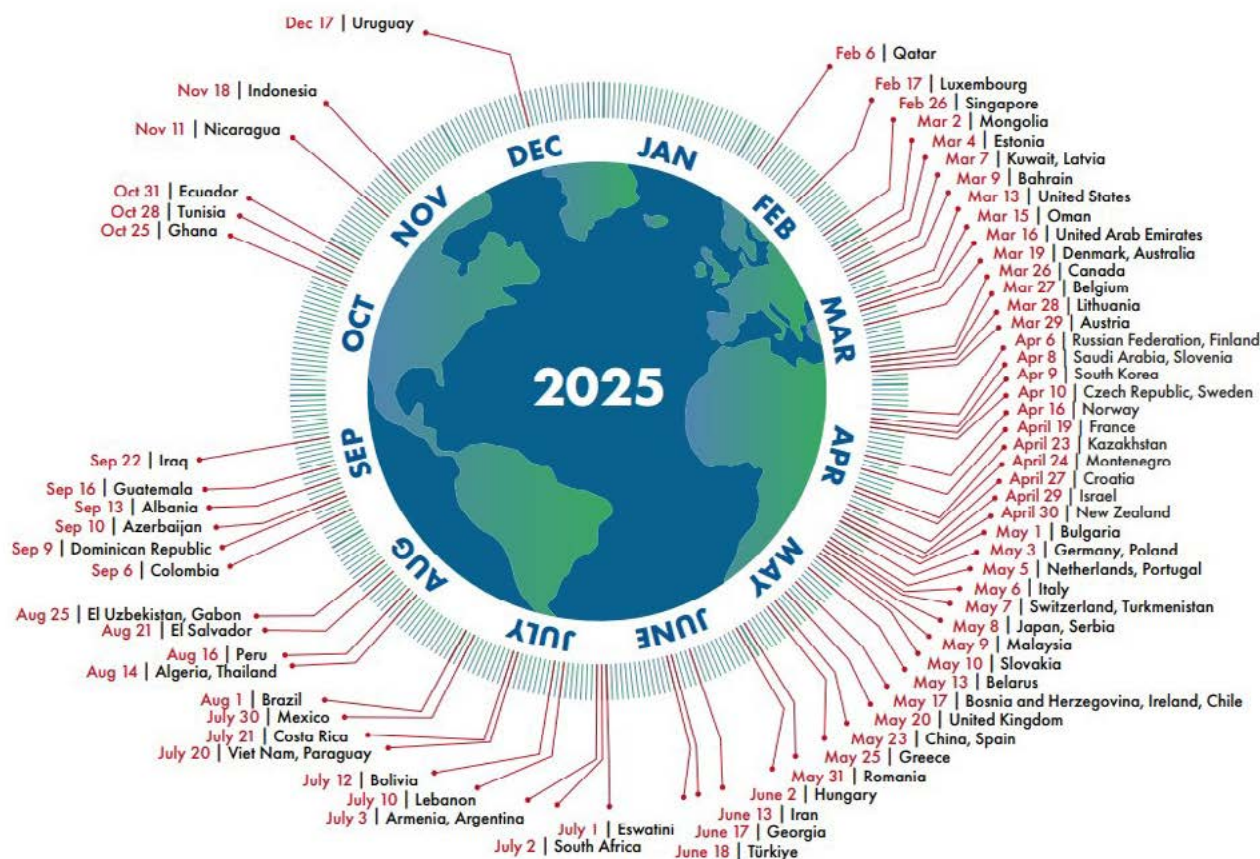

Krav 4 om redusert forbruk

BKA krever grep for å redusere privat og offentlig ressursforbruk og for å øke gjenbruk og gjenvinning.

Country Overshoot Days 2025

When Earth Overshoot Day would land if all the people around the world lived like...

For more information, visit:
<https://overshootday.org/newsroom/country-overshoot-days/>

Source: National Footprint and Biocapacity Accounts, preliminary 2025 Edition
York University, FoDaFo, Global Footprint Network, data.footprintnetwork.org

Bakgrunn

16. april var overforbruksdagen (Earth Overshoot Day) i Norge i 2025. Det var dagen da vi, som land, hadde brukt opp vår del av jordens fornybare naturressurser for 2025. Det viser utregningene fra den internasjonale tenketanken Global Footprint Network, som hvert år regner ut en dato for overforbruksdagen.

Norges overforbruksdag kommer hele 16 uker før det globale gjennomsnittet. Dersom alle skulle hatt like høyt forbruk som nordmenn, ville vi ha trengt 3,6 jordkloder.

Resirkulering er ikke nok, forbruket må reduseres. Her er Norge på en tvilsom verdenstopp.

Vi trenger også at økonomien blir mye mer sirkulær enn i dag, hvor kun 2,4 prosent regnes som sirkulært. Det betyr at mesteparten av det vi kjøper, havner på dynga i stedet for å bli resirkulert.

Hva kan gjøres

- ▶ Stortinget fjerner moms på reparasjoner.
- ▶ Krav til produsenter om levetidsmerking av varer. De må designes og produseres slik at de egner seg for reparasjon og materialgjenvinning.
- ▶ Produsenter av hvitevarer og tekniske produkter får påbud om lengre leve- og garantitid. Produktet må kunne demonteres og oppdateres, for å sikre innovasjon og oppdateringer.
- ▶ Butikkjeder må tilby tilleggstjenester for ulike produkter, slik som Jernia, som opererer med knivsliping, tekstilfarging, gressklipperservice, reservedeler og returordninger for gamle kjeler, panner, gryter og også bestikk.
- ▶ Gjenbruk av bygninger, inventar og byggematerialer må bli første valg både hos det offentlige og i privat næringsliv, dette ved hjelp av stimuleringstiltak, klimaavgifter og reguleringer.
- ▶ Reduser all bruk av plast
- ▶ Reduser matsvinnet, både privat og i institusjoner
- ▶ Energiøkonomiseringstiltak belønnes, og strømstøtteordninger bør ikke undergrave målet om energiøkonomisering.
- ▶ Biologisk restavfall brukes til produksjon av biogass
- ▶ Større satsing på fornybar energi som ligger klart til bruk, slik som jordvarme, sjøvarme, solvarme og oppgradering av eksisterende vannkraftverk
- ▶ Norge må redusere sitt totale energiforbruk
- ▶ På land gir boring etter bergvarme små terrenginngrep og bør påbys for alle nybygg av en viss størrelse

Krav 5 om bedre samferdselsløsninger

BKA krever en ekstraordinær satsing på bedre og raskere jernbane, trygge veier med moderate fartsgrenser, miljøvennlig båttransport og redusert flytransport.

På sporet av fremtiden. Foto: Pixabay

Bakgrunn

Det tar omtrent like lang tid i dag å komme seg fra Bergen til Oslo med tog, som det gjorde for femti år siden. De siste par årene har dessuten forsinkelser, kansellerte avganger, tekniske problemer, som signalfeil og kjøreledninger som faller ned, vært nærmest daglig kost. Toget fremstår i dag som upålitelig. Dette er et paradoks, når vi vet at jernbanen er det mest energi- og ressurseffektive transportmidlet, med vesentlig lavere arealforbruk enn veitrafikken.

Samtidig har veibygging tatt av i Norge, med enorme infrastrukturprosjekt som legger beslag på store naturområder. Dessuten flyr nordmenn mange ganger mer enn folk i EU. Klimaavtrykket per passasjerkilometer fly er inntil 30 ganger så stort som tog med elektrisitet fra ren, fornybar energi.

Hva kan gjøres

- ▶ Overgang fra fossilbiler til elbiler er en del av løsningen. Men en transportpolitikk for framtida krever mer enn dette. Elbiler tar like mye plass, har like store mikroplastutslipp og bruker også store naturressurser i produksjon og drift. Moderne energi- og areal-effektive jernbaner må derfor prioriteres – ikke høyhastighets motorveier.
- ▶ I byområdene kan moderne bybaner ta over viktige deler av persontransporten, slik vi har sett i Bergen.
- ▶ Vi trenger en jernbaneplan for alle landsdeler. Toget skal kunne konkurrere med fly og bil om å være et attraktivt transporttilbud mellom de store byene, landsdelene og til utlandet.
- ▶ Myndighetene må sørge for at miljø- og klimavennlig kollektivtransport er rimelig i bruk og lett tilgjengelig for så mange som mulig. Samfunnsøkonomiske kalkyler som verdsetter transportmengde over klima- og miljøhensyn, er foreldet.
- ▶ Nattog Oslo–København må på plass snarest.
- ▶ Mer gods må over fra vei til bane.

Om BKA

BKA er en tverrpolitisk organisasjon som setter framtida for barn og unge først. Vi støtter de unge i deres kamp for et levelig miljø på kloden. Den menneskeskapt globale oppvarmingen er en etisk og eksistensiell utfordring, et spørsmål om rettferdighet mellom generasjonene og global solidaritet.

BKA vil påvirke opinion og politiske beslutninger, og arbeider for omfattende kutt i utslipp av klimagasser. Norge må gå foran som eksempel på at rike land kan og må kutte mest. Fossil energi må utfases raskest mulig. Samtidig må vi ta vare på natur og biologisk mangfold. Videre forbruksvekst må erstattes av nøkternhet og ressursparing.

BKA krever at Grunnloven § 112 blir tatt på alvor: «Enhver har rett til et miljø som sikrer helsen, og til en natur der produksjonsevne og mangfold bevares. Naturens ressurser skal disponeres ut fra en langsiktig og allsidig betraktning som ivaretar denne rett også for etter slekten.»

BKA har over 7000 medlemmer, og over 17 lokallag og grupper, spredd over hele landet. Som medlem blir du del av et større fellesskap, får nyhetsbrev og kan holde deg orientert, og aktiv, om du vil.

Besøksadresse: Forum for utvikling og miljø,
Hausmannsgt 19, 0182 Oslo
Postboks 1231 Vika, 0110 Oslo
post@besteforeldreaksjonen.no

Økosorg

Økosorg
er sorgen over en ødelagt planet.
Jeg bor på den
og det angår meg.

Fremtidsangst
er frykten for en farlig framtid.
Jeg er bestefar
og det angår meg.

Håpet
er å gripe etter rattet
som holder altfor stø kurs.

Sigmund Hågvar

Fra Kajalunden naturreservat

– Bestemor, husker du oss barnebarn også?

